

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 5. Quodnam sit principium formale, quo essentia divina communicatur
Filio, Spiritui sancto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

per essentiam suam, non quidem præcisè sumptam, sed ut se habentem sic se ipsa formaliter, sub qua consideratione est actus formalis intelligendi & amandi, & tribus personis communis est. Itaque Filius & Spiritus S. non producuntur ut actus formales intelligendi & amandi, sed ut actuum illorum termini. Ut hæc melius intelligas,

Nota. In Deo duplex est verbum, unum scilicet essentiale seu formale, commune tribus personis, & est actus quo Deus fit formaliter intelligens, nempe ipsa essentia divina, ut per se ipsam formaliter percipiens: alterum notionale, & est Filius, qui producit per actum intelligendi. Unde Filio natura divina communicatur per se primò, ut est intellectio. Similiter in Deo duplex est amor, unus scilicet essentialis seu formalis, tribus personis communis, & est actus, quo Deus fit formaliter amans, nempe ipsa essentia divina, ut per se ipsam formaliter tendens in objectum: alter verò notionalis, & est Spiritus S. qui producit per actum amandi. Unde Spiritus S. vi processione suæ accipit naturam divinam per se primò, ut est amor. Ex quibus patet, 1. Patrem non producere verbum ut intelligat, sed quia intelligit, & ut ei loquatur, eique suam intellectionem communicet. 2. Patrem dicendo, seu producendo verbum, non loqui sibi, cum per illud non reddat se ipsum formaliter intelligentem; sed loqui alteri, nempe ipsimet verbo, communicando ei suam intellectionem. 3. Patrem & Filium producere Spiritum S. non ut ament, sed quia amant, & ut ei amorem suum communicent. 4. Productionem verbi esse posteriorem intellectione, cum ab ea procedat; & productionem Spiritus S. esse posteriorem amore, quia ab eo procedit. Hæc autem posterioritas non est formalis, sed virtualis tantum, quia Filius & Spiritus sanctus non formaliter, sed virtualiter tantum distinguuntur ab intellectione, & amore essentiali.

Obj. 5. Patres dicunt Filium esse per naturam. Ergo non est per viam intellectus. *R.* Patres nihil aliud vellet, quam Filium esse necessariò. Unde neg. conseq.

ARTICULUS IV.

Quomodo Filius procedat per intellectum, & Spiritus sanctus per voluntatem.

Nota 1. Principium dividitur in principium quod, & principium quo. Principium quod, est suppositum cui actio tribuitur: unde vocatur etiam principium denominationis. Principium quo, est forma, aut quasi forma, à qua est actio, & vi cuius supposito convenit denominationi agentis. Vocatur aliter principium formale, & subdividitur in remotum & proximum. Proximum, est illud à quo est actio, nullo alio principio mediante. Remotum verò, est illud à quo actio est mediata, in quantum principium à quo immediatè est actio, oritur ex eo vel formaliter vel virtualiter, aut ei ad agendum deservit, ut ejus potentia seu virtus.

Nota 2. Certum est solum Patrem esse principium quod processione Filii, & solum Patrem cum Filio, per modum unius spiratoris, esse principium quod processione Spiritus S. Certum etiam est ex dictis, actus intelligendi & volendi esse principia formalia processione Filii & Spiritus S. Sed non levis controversia est, utrum sint principia formalia proxima, an remota tantum. Pro resolutione hujus controversiæ, erunt sequentes Responsiones.

Resp. 1. Intellectio divina non est principium formale proximum processione Filii, sed remotum tantum.

Prob. 1. pars. Quia principium formale proximum processione Filii distinguitur realiter à Filio. Sed intellectio divina non distinguitur realiter à Filio. Ergo non est principium formale proximum Filii. Minor patet. *Prob. maj.* Quia omne principium per se immediatè influens in aliquem terminum, distinguitur

ab eo realiter; alioquin idem posset esse, & esset à se ipso. Sed principium formale proximum processione Filii per se immediatè influat in Filium, ut patet ex definitione principii formalis proximi. Ergo, &c.

Prob. 2. pars. Quia intellectio divina est principium formale processione Filii, & non est proximum: Ergo est principium remotum. Præterea, illud est principium remotum processione Filii, ex quo principium proximum ejusdem processione oritur virtualiter. Sed principium formale proximum processione Filii oritur virtualiter ex intellectione divina; cum in ea proximè fundetur fecunditas generandi. Ergo, &c.

Resp. 11. Volitio divina non est principium formale proximum processione Spiritus sancti, sed remotum tantum.

Prob. 1. pars. Quia principium formale proximum processione Spiritus S. distinguitur ab eo realiter; cum in illum per se immediatè influat. Sed volitio divina non distinguitur realiter à Spiritu sancto. Ergo, &c. Ex his sequitur *secunda pars.* Nam cum volitio divina sit principium formale processione Spiritus sancti, & non sit principium proximum, superest ut sit remotum. Quod adhuc probatur ex eo quod principium formale proximum processione Spiritus sancti oriatur virtualiter ex volitione divina: nam fecunditas spirandi Deo proximè convenit ratione volitionis.

Obj. 1. Ad productionem sufficit, ut principium quod distinguatur realiter à producto. *R.* neg. Nam principium quod productionis est suppositum, cui convenit denominatio producentis, præter quod suppositum requiritur forma, aut quasi forma, ratione cuius conveniat illi talis denominatio, & quæ per se immediatè realiter influat in terminum productum, proindeque realiter distinguatur à termino producto. Hæc autem forma, vel quasi forma, est principium formale proximum productionis. Unde ad productionem, præter principium quod, requiritur principium quo proximum, à termino producto tam realiter distinctum, quam principium quod.

Obj. 2. Ad productionem sufficit, ut productio activa sit in principio quod, & distinguatur realiter à termino producto. *Resp.* productionem illam activam; quæ est in principio quod, & distinguitur realiter à termino producto, esse ipsissimum principium formale proximum productionis, per se immediatè dans esse termino producto.

ARTICULUS V.

Quodnam sit principium formale proximum processione Filii & Spiritus sancti.

Resp. 1. Sola proprietas relativa Patris est principium formale proximum processione Filii.

Prob. 1. Ex Patribus: nam 1. S. Ambrosius lib. 4. de fide c. 4. sic ait: *Generatio paterna proprietatis est, non potentia.* 2. S. Damascenus ita loquitur lib. de duabus voluntatibus Christi: *Omnia quæ habet Pater, sunt Filii, sola gignendi vi excepta.* At omnia, quæ habet Pater, sunt Filii, excepta sola paternitate. Ergo sola paternitas est vis gignendi in Patre. Ergo, &c. Patres secutus est S. Thomas in 1. Sent. dist. 7. quæst. 1. art. 2. in O. ubi hæc dicit: *Essentia secundum quod est ipsa paternitas, est principium hujus actus, qui est generare.* Sed mutavit sententiam 1. part. qu. 41. art. 5.

Prob. 2. Ratione: nam principium formale proximum processione Filii distinguitur realiter à Filio. Sed ex iis, à quibus Filius dici potest produci, sola proprietas relativa Patris distinguitur realiter à Filio. Ergo, &c. Præterea, principium formale proximum processione Filii, vel est intellectio, vel paternitas. Non primum, ut probatum est art. 5. & adhuc probatur ex Lateranensi IV. c. 2. ubi de natura divina dicitur: *Illæ res non est generans, nec genita.* Nominè au-

ne autem naturæ Concilium intelligit omnia attributa absoluta. Ergo ex Lateranensi, nullum attributum absolutum generat, & consequenter nullum est principium formale proximum generationis: nam tale principium non solum est id quo suppositum generat, sed etiam id quod generat. Superest ergo, ut principium formale proximum processionis Filii dicatur esse proprietas relativa Patris.

Resp. II. Sola proprietas relativa spiratoris est principium formale proximum processionis Spiritus S.

Prob. Nam principium formale proximum processionis Spiritus S. vel est volitio divina, vel proprietas relativa spiratoris. Non primum, ut probatum est a. 5. Ergo secundum. Præterea, si sola proprietas relativa Patris est principium formale proximum processionis Filii, sola proprietas relativa spiratoris est principium formale proximum processionis Spiritus S. Verum prius, ut patet ex propositione 1. Ergo, &c.

Obj. 1. Authoritatem Patrum, 1. S. Dionysius c. 2. de divinis nominibus, vocat Filium & Spiritum S., *secunde divinitatis germina.* 2. S. Basilius lib. 2. contra Eunomium, appellat Filium splendorem maiestatis Dei. Sed splendor est à luce, ut lux est, Ergo Filius est à Patre, ut lux est. Atqui Pater lux est secundum divinitatem. Ergo, &c. 3. S. Cyrillus lib. 1. Theauri cap. 7. vocat essentiam divinam generativam. 4. S. Damascenus lib. 1. de fide c. 8. de generatione Filii sic ait: *Generatio ignara principii & sempiterna est, ut quæ naturæ opus sit, atque ex ipsius essentia procedat.*

Ad 1. R. Divinitatem esse per se fecundam remotè & radicaliter, in quantum quæ intelligens & volens radix est fecunditatis generandi & spirandi. *Ad 2.* R. in divinis splendorem non esse à luce, nisi remotè & radicaliter: nam Pater est lux secundum divinitatem ut intelligentem; & Pater secundum divinitatem ut intelligentem, non generat splendorem suum, nempe Filium, nisi remotè & radicaliter, ut satis probatum est. *Ad 3.* R. essentiam divinam à S. Cyrillo vocari generativam remotè, non proximè; & verò non esse proximè generativam, definitur à Lateranensi IV. cap. 2. verbis jam laudatis. *Ad 4.* *Resp.* S. Damascenum solum dicere generationem Verbi nunquam incepisse, sed eternam esse, quia absolute necessaria est; & absolute necessaria est, quia essentia divina infrustrabiliter exigit esse in duobus suppositis, quorum unum sit Pater, & alterum Filius; & insuper quæ intelligens profundit virtualiter paternitatem, quæ est principium proximum & necessarium generationis.

Obj. 2. Concilia docent Filium procedere ex substantia Patris, de substantia Patris. R. Sensum Conciliorum esse, quod Filius nascendo accipiat à Patre ipsammet Patris substantiam & essentiam, ex qua, & filiatione, tanquam ex duobus virtualiter distinctis, constituitur. *At inquit.* Concilia docent Filium procedere de substantia Patris, ut principio formali proximo. *Neg. Probabis.* In Florentino Session. 18. dicitur: *Divina quidem substantia non generat, sed est principium, quo generatio fit.* *Resp.* Hæc verba non esse Concilii, sed privati cuiusdam, ex propria sententia loquentis.

Obj. 3. In productione univoca terminus productus debet esse similis producenti in principio formali producendi. Atqui generatio Filii in divinis est univoca, & Filius non assimilatur Patri in proprietate relativa, sed in intellectu & natura. Ergo, &c. *Resp.* Ad productionem univocam satis esse, si terminus productus producenti assimiletur in principio formali remoto productionis. Et verò ut productio sit univoca, sufficit quod terminus totalis productus, sit ejusdem naturæ cum termino totali producente; sive natura sit principium formale proximum productionis, sive remotum tantum. Cum itaque Filius in divinis sit ejusdem planè naturæ cum Patre, productio ejus est univoca; quamvis natura divina non sit principium formale proximum, sed tantum remotum productionis Filii, & sic Filius non assimilatur Patri, nisi in principio remoto suæ productionis.

Obj. 4. Relatio non est activa. Sed paternitas est relatio. Ergo, &c. Item personalitas in creatis non est activa. Ergo nec in Deo. Sed paternitas est personalitas Patris. Ergo non est activa. Ergo, &c. *Resp. ad 1.* Relationem transcendentalem esse activam: imò omnis vis activa est relatio transcendentalis. Paternitas autem est relatio transcendentalis. *Resp. ad 2.* neg. conseq. Nam personalitas aliqua divina, purè paternitas, habet duplicem perfectionem, unam scilicet quæ convenit cum personalitate creata; & alteram, quæ respondet virtuti seu potentie creatæ, quia non solum est terminus naturæ, sed etiam ejus formalis fecunditas.

Obj. 5. Si paternitas est principium formale proximum processionis Filii, est in Patre aliqua potentia quæ non est in Filio. R. Conced. Nam re ipsa Pater habet potentiam proximam generandi, quam non habet Filius: alioqui Filius generaret, quod est contra fidem. *At inquit.* Ergo Filius non est æqualis Patri. *Resp. neg.* Quia in Deo tam perfectum est esse terminum generationis, quam ejus principium: nam 1. eadem est utriusque essentia. 2. Generatio passiva tantæ excellentiæ est, quantæ generatio activa: par enim utriusque est existendi necessitas, & tam generatio passiva necessaria est generationi activæ, quam generatio activa generationi passivæ; tamque generatio passiva ex se habet, ut accipiat esse à generatione activæ, quam generatio activa habet ex se, ut det esse generationi passivæ. Unde necesse est personam ex essentia divina & generatione passiva constantem, æqualem omnino esse personæ ex eadem essentia divina & generatione activa constanti.

Obj. 6. Dictio seu locutio est proximè ab intellectu. Sed generatio Verbi est dictio seu locutio. Ergo generatio Verbi est proximè ab intellectu, non à proprietate relativa. R. dist. maj. Dictio, quæ quis sibi loquitur, est proximè ab intellectu, C. maj. Dictio, quæ quis alteri loquitur, N. maj. Talis enim dictio præsupponit quidem intellectum & intellectionem; at non est immediatè ab ea, sed ab ore, aut simili potentia locutiva, quæ in substantia spiritali correspondet ori. Generatio autem Verbi non est dictio, quæ Pater sibi loquitur, quia Pater non intelligit formaliter per Verbum: sed est dictio, quæ loquitur alteri, nempe ipsi Verbo, cui intellectionem suam communicat, illud generando. Unde generatio Verbi non est proximè ab intellectu, aut intellectione divina; sed ab ore Patris, quod est ipsa paternitas.

ARTICULUS VI.

Quodnam sit principium formale, quo essentia divina communicatur Filio & Spiritui sancto.

R. Espond. 1. Pater generando Filium, communit illi essentiam divinam. Est de fide.

Prob. Nam Filius nascendo accipit essentiam divinam à Patre, ut patet, 1. ex Concilio Nicæno in Symbolo, ubi dicitur Filium esse genitum ex substantia Patris. 2. Ex Lateranensi IV. cap. 2. ubi dicitur Filium nascendo substantiam Patris accepisse, & ita Patrem & Filium eandem substantiam habere. 3. Ex Florentino sess. ult. in litteris unionis dicente, *omnia quæ Patri sunt, ipsum Patrem unigenito Filio suo gignendo dedisse, præter esse patrem.* Ergo Filius nascendo accipit à Patre essentiam divinam, vel per productionem, vel saltem per communicationem hujus essentia. Non primum: nam essentia divina non producit. Ergo secundum.

Resp. II. Principium formale proximum, quo communicatur essentia divina Filio, est paternitas; remotum verò, est intellectio.

Prob. 1. pars. Quia idem est principium formale, quo proximè & immediatè producit proprietatem relativam Filii, & proximè ac immediatè communicatur essentia divina Filio. Sed paternitas est principium, quo

proxi-